

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΖΥΓΟ

Η Βέροια γιορτάζει φέτος την 96η επέτειο της απελευθέρωσής της από τον τουρκικό ζυγό (1912 - 2008), το σημαντικότερο γεγονός της πόλης για τον 20ο αιώνα, όπως έχει χαρακτηριστεί στο παρελθόν από πολλούς ερευνητές, καθώς οι πόθοι των υπόδουλων κατοίκων της πραγματοποιήθηκαν, τελικά, μετά από τετρακόσια και πλέον χρόνια. Παρά την σπουδαιότητα όμως του γεγονότος, μέχρι στιγμής, δεν έχουν αξιοποιηθεί πολλές από τις υπάρχουσες πληροφορίες και πηγές, που αφορούν τόσο τα στρατιωτικά γεγονότα της περιόδου (15.16-18/10/1912), όσο και τον αντίκτυπό τους στις επόμενες ημέρες (γιατί όχι και στους επόμενους μήνες ή χρόνια). Εκτός από τα αποσπασματικά δημοσιεύματα (κυρίως σε τοπικές εφημερίδες και περιοδικά) θεμάτων που αφορούν το γεγονός της απελευθέρωσης της πόλης, σημαντικότερη όμως σήμερα υπήρξε η προσπάθεια συγκέντρωσης και αξιοποίησης αρκετά μεγάλου υλικού (απομνημονεύματα και σημειώσεις Βεροιωτών και ξένων που έζησαν από κοντά τα γεγονότα - κυρίως στρατιωτικών - αρχεία του Υπουργείου Στρατιωτικών της Ελλάδος, εκδόσεις - δημοσιεύματα τοπικών και ξένων ερευνητών κ.α.) από τον ιστορικό της Βέροιας

Ταχυδρομική κάρτα της εποχής
"Εκ της Νέας Ελλάδος: Βέρροια Μακεδονίας"

κ. Γεώργιο Χ. Χιονίδη. Το υλικό αρχικά παρουσιάστηκε με τη μορφή διαλέξεως και στη συνέχεια εκδόθηκε με τον τίτλο «Η απελευθέρωση της Τουρκοκρατούμενης Βέροιας (16.10.1912) και η διένεξη Ε. Βενιζέλου - Κων/νου», από τον «Σύλλογο Βεροϊέων Θεσσαλονίκης», το 1983. Ιδιαίτερα σημαντικές πληροφορίες για το γεγονός της απελευθέρωσης, αλλά και για τη γενικότερη κατάσταση της Ημαθίας την ίδια περίοδο, αντλούμε από τη διδακτορική διατριβή του καθηγητή ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου κ. Πέτρου Παπαπολυβίου, με τίτλο «Υπόδουλοι ελευθερωταί αδελφών αλυτρώτων» (Λευκωσία 1999), όπου

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 3

Η απελευθέρωση της Βέροιας μέσα από δημοσιεύματα του Αθηναϊκού Τύπου της Εποχής του **Εμμ. Ξυνάδα**
σελ. 4

Η Επέτειος της απελευθέρωσης της Βέροιας μέσα από τον τοπικό Τύπο της **Αν. Ταναμπάση**
σελ. 6

Η απελευθέρωση της Βέροιας μέσα από ενθυμήσεις παλαιτύπων βιβλίων της πόλης του **Στ. Λιούλια**
σελ. 8

Η «Λευκή Σημαία» που ύψωσαν οι τουρκικές αρχές κατά την ημέρα της απελευθέρωσης της Βέροιας & η μετέπειτα τύχη της του **Αθ. Βουδούρη**
σελ. 10

ΦΟΡΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ Ν. ΗΜΑΘΙΑΣ
Γενικά Αρχεία του Κράτους Ν. Ημαθίας
της **Ολ. Μπέτσα**
σελ. 15

ΚΡΕΟΠΩΛΕΙΟ

"Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ"

Από το 1955

Θ. Ζιώγας
Στ. Κωνσταντούδης
Θ. Χαρίσης

Τραπεζίνας 4
τηλ. 2331024519

ΓΚΑΛΑΪΤΣΗΣ

ΚΟΥΖΙΝΕΣ-ΝΤΟΥΛΑΠΕΣ-ΠΟΡΤΕΣ

Υπεύθυνος: Γκαλαΐτης Ηλίας
email: gkalailias@yahoo.gr
Γ. ΖΕΥΤΟΥ 4 ΒΕΡΟΙΑ - ΤΗΛ:2331063729 ΚΙΝ:6948297794

ΕΡΓΟΘΕΡΑΠΕΥΤΡΙΑ

ΛΕΚΑΝΙΔΟΥ Γ. ΕΛΕΟΝΩΡΑ

ΕΡΓΟΘΕΡΑΠΕΥΤΡΙΑ

- Νοητική Υστέρηση
- Σύνδρομο Down
- Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής - Υπερκινητικότητα
- Αναπτυξιακές Διαταραχές (Αυτισμός, Asperger κ.α.)
- Μαθησιακές Δυσκολίες

Κονίτσης 36
1ος όροφος
ΒΕΡΟΙΑ

Τηλ: 23310 62170
Κιν: 6945 108 902
E-mail: lekaniidou@gmail.com

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Η «ΛΕΥΚΗ ΣΗΜΑΙΑ»

ΠΟΥ ΥΨΩΣΑΝ ΟΙ ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ & Η ΜΕΤΕΠΕΙΤΑ ΤΥΧΗ ΤΗΣ

Του Αθανασίου Γ. Βουδούρη
Mr. Θεολογίας - Εκκλ. Ιστορίας

Ένα από τα λιγότερο γνωστά ζητήματα που αφορούν την απελευθέρωση της Βέροιας από τον τουρκικό ζυγό, στις 16 Οκτωβρίου του 1912, αποτελεί ο τρόπος παράδοσης της πόλης από τους Τούρκους στον νικηφόρο ελληνικό στρατό. Γνωρίζουμε ότι η πόλη παραδόθηκε ειρηνικά, ύστερα από μία μικρή μόνο συμπλοκή του ελληνικού στρατού με τουρκικές δυνάμεις στις περιοχές «Βρωμοπήγαδο» και «Τριπόταμος», έξω από την

πόλη, αγνοούμε όμως αρκετές από τις λεπτομέρειες και τον τρόπο που πραγματοποιήθηκε τελικά η παράδοσή της.

Ορισμένες σημαντικές πληροφορίες, που αφορούν το ζήτημα αυτό, αντλούμε από την αλληλογραφία του Μητροπολίτη Εδέσσης και Πέλλης Διονυσίου Παπανικολόπουλου (1888 - 1968) με τον εκπρόσωπο του Δήμου Βέροιας Γ. Μπογδαμπεϊδη¹, κατά το έτος 1952².

Ο Διονύσιος Παπανικολόπουλος, κατά το έτος 1912, νεαρός τότε Αρχιμανδρίτης (23ων ετών), υπηρετούσε ως στρατιωτικός ιερέας του 9ου Συντάγματος της Δ' Μεραρχίας Πεζικού, ακολουθώντας τη νικηφόρα πορεία του, προσφέροντας παράλληλα πολύτιμες υπηρεσίες³.

Κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων, συνήθιζε να συλλέγει ορισμένα σημαντικά, κατά τη γνώμη του, ενθύμια των μαχών προκειμένου να αποτελέσουν, μελλοντικά, κειμήλια των προσπαθειών και επιτυχιών της νικηφόρας πορείας του ελληνικού στρατού.

Στις 16 Οκτωβρίου του 1912, αφού είχε προηγηθεί, όπως προαναφέρθηκε, συμπλοκή του ελληνικού στρατού με τουρκικές δυνάμεις στις περιοχές

Ο Διονύσιος Παπανικολόπουλος ως Μητροπολίτης Εδέσσης και Πέλλης

Ο Μητροπολίτης Διονύσιος παραδίδει την «Λευκή Σημαία» στον Γ. Μπογδαμπεϊδη

Από την τελετή της παράδοσης της «Λευκής Σημαίας» Διακρίνονται (από δεξιά προς αριστερά) : Ο ιεροκήρυκας π. Βασίλειος Εμμανουήλ, ο στρατιωτικός Διοικητής, ο Δημαρχών Βεροίας Γ. Μπογδαμπεϊδης, ο Μητροπολίτης Εδέσσης Διονύσιος, ο Πρωτοσύγγελος της Μητροπόλεως Βεροίας Αρχιμ. Παύλος Ταϊγανίδης. Επίσης, στο κέντρο διακρίνονται οι Παναγιώτης Γιαννακίδης, Αναστάσιος Χριστοδούλου κ.α.

«Βρωμοπήγαδο» και «Τριπόταμος» του Βερμίου, εμφανίστηκε Τούρκος αγγελιοφόρος, αναγγέλλοντας την ειρηνική παράδοση της πόλης. Ο Αρχιμ. Διονύσιος Παπανικολόπουλος, βρισκόμενος στην πρώτη γραμμή του μετώπου, μαζί με τον 6ο λόχο του Συντάγματος, υπήρξε από τους πρώτους που εισήλθε θριαμβευτικά στη Βέροια, παραλαμβάνοντας ως ενθύμιο της απελευθέρωσης την «Λευκή Σημαία» που είχαν υψώσει οι τουρκικές στρατιωτικές αρχές, σε ένδειξη ειρηνικής παράδοσης της πόλης.

Ο Διονύσιος, συνέχισε να υπηρετεί ως στρατιωτικός ιερέας, ακολουθώντας με κίνδυνο της ζωής του την πορεία του ελληνικού στρατού σε πολλές μάχες και αποστολές (Μακεδονία, Μικρά Ασία, Ουκρανία, Αίγυπτο, Ινδία, Παλαιστίνη, Συρία κ.α.), μέχρι και το έτος 1944. Μάλιστα, κατά τη διάρκεια των Βαλκανικών πολέμων και της Μικρασιατικής εκστρατείας, τραυματίστηκε τρεις φορές στο πεδίο των μαχών.

Η δράση του και η προσφορά του στις ένοπλες ελληνικές δυνάμεις, είχαν ως αποτέλεσμα να αποσπάσει πολλές τιμητικές διακρίσεις, σημαντικότερες των οποίων υπήρξαν ο Αργυρός Σταυρός του Σωτήρος, ο Αγγλικός πολεμικός Σταυρός, ο Γαλλικός πολεμικός Σταυρός, ο Χρυσός Σταυρός του Γεωργίου, ο Σταυρός Αγνός του Βασιλικού Ναυτικού, ο Ανώτερος Ταξίαρχος του Φοίνικος, το Μετάλλιο Εξαιρετικών Πράξεων κ.α.

Στις 9 Νοεμβρίου του 1944, εκλέγεται Μητροπολίτης Ιερισσού, Αγίου Όρους και Αρδαμερίου, όπου παραμένει έως τις 25 Σεπτεμβρίου του 1951, οπότε μετατίθεται στη Μητρόπολη Εδέσσης και Πέλλης, επιδεικνύοντας μεγάλο πνευματικό και κοινωνικό έργο.

Κατά τη διάρκεια των εορταστικών εκδηλώσεων προς τιμή του αποστόλου Παύλου στη Βέροια του έτους 1951, ο Μητροπολίτης Διονύσιος

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΡΟΙΑΣ

Έν Βερροία τῆ 14—10—52

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Ἐχω τὴν τιμὴν ν' ἀνακοινώσω εἰς τὸ Ἀξιότιμον κοινὸν τῆς πόλεώς μας, ὅτι τὴν 16ην τρέχοντος μηνός, Ἐπέτειον ἡμέραν τῆς Ἀπελευθερώσεως αὐτῆς τὸ 1912, ἀφικνεῖται ἐνταῦθα ὁ Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Ἐδέσσης, κομίζων τὴν ὠμοθεῖται λευκὴν σημαίαν τῆς παραδόσεως τῆς πόλεως εἰς τὸν προσλαύνοντα Νικηφόρον Ἑλληνικὸν Στρατὸν. Τὴν ἱστορικὴν ταύτην σημαίαν παρέλαβεν οὗτος τότε ὡς Στρατιωτικὸς Ἱερεὺς, μετὰ τὴν ἐλπίδα νὰ παραδώσῃ ταύτην εἰς τὴν πόλιν, ἥτις θέλει ἐκ πληρωθῆ ἐπὶ τῆ εὐκαιρίᾳ τοῦ Ἑορτασμοῦ.

Ἐπὶ τοῦτω ἔχων τὴν πεποίθησιν, ὅτι ὅλοι μας καὶ ταυνοῦμεν τὴν ὑποχρέωσιν διὰ τὸν ἑορτασμόν, τῆς ἱστορικῆς Ἐπετείου ἡμέρας τῆς Ἀπελευθερώσεως τῆς πόλεως ἀπὸ αἰῶνων δουλείας, τιμῶντες διὰ τοῦτου καὶ τὴν ἱεράν μνήμην τῶν ἡρώων νεκρῶν τοῦ Ἀπελευθερωτικοῦ ἐκείνου Ἀγῶνος τοῦ Ἐθνους, παρακαλῶ τοὺς δημότας, ὅπως ἐγκαταλείποντες πᾶσαν ἀπασχόλησιν τῶν προσελθῶσιν ἀθρόως κατὰ τοῦτον.

Ὁ Δημάρχων Βερροίας
Γ. ΜΠΟΓΔΑΜΠΕΪΔΗΣ

ορίζεται ως αντιπρόσωπος της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδας και μεταβαίνει στη Βέροια, όπου γνωρίζεται με τις δημοτικές και λοιπές αρχές του τόπου. Κατά τη διάρκεια της παραμονής του, εκφράζει την επιθυμία του να παραδώσει – επιστρέψει στην πόλη την «Λευκή Σημαία» που είχε παραλάβει κατά την ημέρα της απελευθέρωσής της και εξακολουθούσε να φυλάγει ως ενθύμιο του γεγονότος. Ένα χρόνο αργότερα (Οκτώβριος του 1952), ο Διονύσιος εξέφρασε και πάλι, επίσημα πλέον, την παραπάνω επιθυμία του, με την υπ' αριθμ. 1291/2-10-1952 επιστολή του προς τον Δήμο Βέροιας, ζητώντας να πραγματοποιηθεί ειδική τελετή κατά την ημέρα της επετείου της απελευθέρωσης (16-10-1952), στο πλαίσιο της οποίας θα μετέφερε τη «Λευκή Σημαία» στην πόλη. Λίγες ημέρες αργότερα, στις 13 Οκτωβρίου του 1952, ο Δημάρχων Βεροίας Γ. Μπογδαμπεϊδής απάντησε θετικά στο αίτημα του Διονυσίου, με την υπ' αριθμ. 6629/13-10-1952 επιστολή, αποστέλλοντας παράλληλα και το πρόγραμμα των εκδηλώσεων της επετείου, το οποίο περιλάμβανε τα εξής: α) Ανάκρουση του Εθνικού Ὑμνου ἀπὸ τῆ στρατιωτικὴ μουσικὴ τῆς ΙΧ Μερραρχίας και γενικὴ κωδωνοκρουσία τῶν ναῶν τῆς πόλης, β) ἐπίσημη υποδοχὴ τοῦ Μητροπολίτη Ἐδέσσης, γ) Δοξολογία στον ἱερό ναό αἰοῦ Ἀντωνίου Βεροίας, δ) Δεξίωση προς τιμὴ τῶν προσκεκλημένων στο δημοτικὸ κατάστημα τῆς Βέροιας, ε) Κατάθεση στεφάνων, στ) Πανηγυρικὸς λόγος – Τελετὴ παράδοσης τῆς «Λευκῆς Σημαίας», ζ) Παρέλαση ὀργανώσεων, σχολείων και στρατοῦ, η) Φωταγώγηση τῶν δρόμων τῆς πόλης κ.α.

Στις εκδηλώσεις κλήθηκαν να συμμετέχουν οι πολιτικές, στρατιωτικές

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΡΟΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΕΟΡΤΗΣ
16ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1952
ΕΠΙ ΤΗ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΙ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΒΕΡΡΟΙΑΣ

ΠΕΜΠΤΗ 16 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1952

ΩΡΑ 7 Π. Μ.—Ἀνάκρουσις Ἐθνικοῦ ὑπὸ τῆς Στρατ. Μουσικῆς ΙΧ Μερραρχίας. Γενικὴ Κωδωνοκρουσία ἐπὶ 30 λεπτά.

ΩΡΑ 10 Π. Μ.—Ἄφης παραδόσεως Σχολείων, Προσκόπων, Ἀλκίμων, Ὀδηγῶν, Π. Πολεμιστῶν κ.λ.π. Ὀργανώσεων και Σωματείων ἐν τῷ Προσκόπι τοῦ Ἱ. Νοσοῦ Ἀγ. Ἀντωνίου και Πλατεῖα Ἐλευθερίας.
Ἐποδοχὴ Μητροπολίτου Ἐδέσσης κομίζοντος τὴν λευκὴν σημαίαν τῆς παραδόσεως τῆς πόλεως εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν τῷ 1912.

ΩΡΑ 10.30 Π. Μ.—Ἐπίσημος Δοξολογία ἐν τῷ Ἱ. Ναφ. Ἀγ. Ἀντωνίου εἰς ἣν προσκαλοῦνται νὰ παρασθῶσι οἱ Ἐκκλησιαστικοί, πολιτικοί, στρατιωτικοί και δημοτικοί Ἀρχαί, οἱ ὀργανώσεις και σέμας ὁ λαὸς τῆς πόλεως Βεροίας, και Στρατῶν.

ΩΡΑ 11 Π. Μ.—Δεξίωσις Ἀρχῶν εἰς τὸ Δημοτικὸν Κατάστημα.

ΩΡΑ 11.15 Π. Μ.—Παλλοδαὴ συγκέντρωσις ἐν τῇ Πλατεῖα Δικαστηρίων και ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ Ἐνδο παρακαλοῦνται ὅσοι παρασθῶσι οἱ Ἀρχαί τῆς Πόλεως και ὁ Λαὸς.
—Κατάθεσις στεφάνων εἰς τὸ Ἱερόν ὑπὸ Ἐπισκόπων, Σχολείων, Συλλόγων, Σωματείων και Ὀργανώσεων τῆς πόλεως ἐν ἀπελθῶ σιγῇ.
—Σιγὴ ἐνός λεπτοῦ. Πένθιμον ἔμβατήριον.
—Ἐκφάντησις Πανηγυρικοῦ ὑπὸ κ. Χρ. Κατσημέργου Διματ. Συμβούλου. Μεθ' ὃ θὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ παράδοσις τῆς λευκῆς Σημαίας ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἐδέσσης τῆς ὠμοθεῖταις κατὰ τὴν ἑλισσιν τῆς πόλεως τῷ 1912.

ΩΡΑ 12 Π. Μ.—Παρόδοσις Ἀνατήρων Πολέμου, Παλιῶν Πολεμιστῶν, Θυμάτων Πολέμου Σωματείων και Ὀργανώσεων, Δημοτικῶν Σχολείων, Κατηχητικῶν, Παιδοπόλεως Κυλῆς Παναγίας, Γυμνασίου, Ἀλκίμων Ὀδηγῶν, Προσκόπων, ἀδελφῶν Ε. Ε. Σ. και Στρατοῦ.
—Ἡ Παρόδοσις θὰ λάβῃ χώραν ἀπὸ τῶν ἑλισσῶν ἐπὶ ἔξοδον, ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ.
—Μετὰ τὸ τέλος τῆς παρελάσεως δεξίωσις εἰς τὸ Δημοτικὸν Κατάστημα Σωματείων και Λαοῦ.

ΩΡΑ 7 Μ. Μ.— **Φ Ω Τ Α Γ Ω Γ Η Σ Ι Σ**
ΤΕΛΕΤΑΡΧΗΝ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΟΡΙΖΟΜΕΝ ΤΟΝ κ. ΠΕΡ. ΠΑΠΑΪΔΑΝΟΥ
Τὰ τῆς πόλεως ἐν τῷ Ναφ. παρακαλεῖται νὰ μεριμνήσῃ ἡ Διοίκησις Χωρική, Ὁμοίως ἡ Διοίκησις Χωρική παρακαλεῖται ὅσοι ἐξέδωσι σχετικὰς διαταγὰς, ρυθμιζούσας ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος τὰ τῆς λειτουργίας τῶν Κουρετιῶν, Κουρετιῶν και κινήσεων ὁχημάτων.
Ἡ ΙΧ Μερραρχία παρακαλεῖται ὅσοι ρυθμίτῃ τὰ τῆς συμμετοχῆς τοῦ Στρατοῦ.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ι Σ
1) Παρακαλοῦνται οἱ κ.κ. Πρόεδροι τῶν Συλλόγων και Σωματείων καθὼς και οἱ Διοί Σχολείων ὅσοι τὴν Τετάρτην 15ην Ὀκτωβρίου και πρὸ μεσημβρίας ἀναγγεῖλαι περὶ τῆς καταθέσεως στεφάνων εἰς τὸν τελετάρχη.
2) Αἱ Ὀργανώσεις και τὰ Σωματεία ὅσοι θὰ λάβωσι μέρος εἰς τὴν Παρέλασιν θεῶν ὅσοι γνωρίζωσι τοῦτο εἰς τὸν τελετάρχη τῷ ὄμμῳ μέχρι τῆς Τρίτης 14 Ὀκτωβρίου.
3) Ἐν περιπτώσει κοκοκορίας ἡμέρας μετὰ τὴν Δοξολογίαν θὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ Πανηγυρικὴ τῆς ἡμέρας ἐν τῇ αἰθυσῇ τῆς Χριστιανικῆς Ἐνώσεως ὀρθοδόξων Βεροίας ἐπὶ Ἀπόστολος Παύλος και μετ' αὐτόν, ἡ Δεξίωσις.
4) Τὸ παρὸν ἐπέχει θέσιν ἰδικιτέρας προσκλήσεως.

Ἐν Βερροία τῆ 11 Ὀκτωβρίου 1952
Ὁ ΔΗΜΑΡΧΩΝ ΒΕΡΡΟΙΑΣ
Γ. ΜΠΟΓΔΑΜΠΕΪΔΗΣ

και λοιπές αρχές, οι σύνδεσμοί, τα σωματεία, οι οργανώσεις, τα σχολεία και άλλοι φορείς της πόλης.

Εκδόθηκε επίσης και σχετικό έντυπο (ανακοίνωση – πρόσκληση), με το οποίο καλούνταν ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς πόλης να συμμετέχουν στις ἐπετειακές ἐκδηλώσεις.

Ἡ «Λευκὴ Σημαία» μεταφέρθηκε στη Βέροια συνοδευόμενη ἀπὸ επικυρωμένο ἀντίγραφο Ἀποσπάσματος τῆς «Ἡμερήσιας Διαταγῆς τοῦ 9ου Συντάγματος Πεζικοῦ τῆς 17ης Οκτωβρίου 1912», καθὼς και ἀπὸ τὴν υπ' αριθμ. 1371/16-10-1952 ἐπιστολή τοῦ Μητροπολίτη Διονυσίου, ἡ ὁποία διαβάστηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο στη διάρκεια τῆς τελετῆς.

Μερικὲς ἡμέρες αργότερα, ο Δημάρχων Βεροίας Γ. Μπογδαμπεϊδής ἀπέστειλε προς τὸν Μητροπολίτη Ἐδέσσης Διονύσιο τὴν υπ' αριθμ. 7025/21-10-1952 ἐπιστολή του, μαζί με δύο φωτογραφίες τῶν ἐκδηλώσεων, σε ἀνάμνηση τοῦ «ἱστορικοῦ γεγονότος»⁴.

Σήμερα, ἡ τύχη τῆς «Λευκῆς Σημαίας» ἀγνοεῖται...⁵

1. Ο Γ. Μπογδαμπεϊδής εκπροσωποῦσε τὸν τότε κωλυόμενο Δήμαρχο Βεροίας Ἀναστάσιο Καρατζόγλου, ὁ ὁποῖος ἀπουσίαζε στην Ἀθήνα προκειμένου να διευθετήσῃ ορισμένα σημαντικὰ δημοτικὰ ζητήματα τῆς ἐποχῆς, μεταξύ τῶν ὁποίων υπῆρξε και ἡ ἔγκριση χορήγησης δανείου για τὸν ἐμπλουτισμὸ τοῦ υδραγωγείου τῆς πόλης.

2. Τρεῖς ἀπὸ τὶς δημοσιεύμενες ἐπιστολές (Β', Γ', Δ') προέρχονται ἀπὸ τὰ Γ.Α.Κ. Ν. Ἡμαθίας (Συλλογὴ πρ. Δημάρχου Βεροίας Ἀν. Καρατζόγλου), μία ἀπὸ Ἀρχεῖο τῆς Ἱ. Μητροπ. Ἐδέσσης (Α') και μία (Ε') ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο τοῦ Αρχιμ. Ἀθηναγόρα Μπίρδα.

3. Για τὸν Διονύσιο Παπανικολόπουλο περισσότερα βλ. Κωνσταντῖνου Γ. Σταλιδῆ, Ἡ ἱερά Μητρόπολις Ἐδέσσης, Πέλλης και Ἀλωπιάς – Ἐπίσκοποι, τ. Α', Ἐδεσσα

2006, σσ. 390 – 405 (ὅπου και ἐπιπρόσθετη βιβλιογραφία).

4. Οἱ δύο φωτογραφίες τῆς τελετῆς, ἡ ανακοίνωση – πρόσκληση και τὸ πρόγραμμα τῶν ἐκδηλώσεων προέρχονται ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο τοῦ Αρχιμ. Ἀθηναγόρα Μπίρδα, τὸν ὁποῖο εὐχαριστῶ και ἀπὸ τὴ θέση αὐτῆ. Εὐχαριστίες οφείλονται ἐπίσης στους: Ἀντώνη Γκαλίτσο, Γιασεμὶ Ρίζου, Ολυμπία Μπέτσα και Ἀλεξάνδρα Λαζάρου για τὴ βοήθειά τους στη συγκέντρωση τοῦ ἀρχαιολογικοῦ υλικού.

5. Ἡ Ε.Μ.Ι.Π.Η., με τὴν υπ' αριθμ. 28/22-8-2008 ἐπιστολή τῆς προς τὸν Δήμαρχο Βεροίας κα Χ. Ουσουλιτζόγλου, ζήτησε τὴ διενέργεια ἐρευνας προς ἐντοπισμὸ πληροφοριῶν ἢ ἀσούχῃ και τῆς ἰδίας τῆς «Λευκῆς Σημαίας». Ἀναμένουμε τὰ σχετικὰ ἀποτελέσματα.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΕΡΡΟΙΑΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ & ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΗΣ «ΛΕΥΚΗΣ ΣΗΜΑΙΑΣ»

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α'

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΡΟΙΑΣ
Αριθ. Πρωτ. 6629

Έν Βερροία
τῆ 13 Ὀκτωβρίου 1952

Πρὸς τὸν
Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην
Ἐδέσσης καὶ Πέλλης
ΕΔΕΣΣΑΝ

Ἐν σχέσει μὲ τὸ ὑπ' ἀριθ.
1291/2-10-1952 ὑμέτερον
ἔγγραφο δι' οὗ γνωρίζετε ὅτι
θέλετε ἔλθῃ εἰς τὴν πόλιν μας
τὴν 16ην τρέχοντος κομίζοντες
τὴν Λευκὴν Σημαίαν τὴν
ὑψωθείσαν κατὰ τὴν παράδοσιν
τῆς πόλεως, ἔχομεν τὴν τιμὴν
νὰ παρακαλέσωμεν ὑμᾶς
ὅπως εὐαρεστούμενοι δεχθῆτε
τὴν ἔκφρασιν τῶν ἀπείρων
εὐχαριστιῶν ἡμῶν τε καὶ τῆς
πόλεως, διότι θέλετε τιμῆσει
διὰ τῆς παρουσίας σας καὶ
προσδώσει ἰδίαν αἴγλην κατὰ
τὴν τέλεσιν τῆς χαρμασίνου
ἑορτῆς τῆς ἀπελευθερώσεως
τῆς πόλεώς μας. Ἀποστέλλοντες
δὲ συνημμένως τὸ σχετικὸν
πρόγραμμα, γνωρίζομεν
ὑμῖν ὅτι ὠρίσθη ἐν αὐτῷ ὥρᾳ
ὑποδοχῆς ὑμῶν ἡ 10 π.μ. τῆς
16-10-52.

Μετὰ Σεβασμοῦ,
Ὁ Δημαρχῶν Βερροίας
Γ. ΜΠΟΓΔΑΜΠΕΪΔΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β'

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ
Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΕΔΕΣΣΗΣ
& ΠΕΛΛΗΣ
Αριθ. Πρωτ. 1384

Ἐν Ἐδέσσει
τῆ 16 Ὀκτωβρίου 1952

ΠΡΟΣ
Τὸν Ἀξιότιμον Κύριον Κον
Δήμαρχον Βερροίας,
Εἰς Βέρροϊαν

Ἐχομεν τὴν τιμὴν νὰ
πέμψωμεν συνημμένως
ἀντίγραφον τῆς ὑπ' Ἀριθμ.
968 17/10/1912 Ἡμερησίας
Διαταγῆς τοῦ ΕΝΝΑΤΟΥ
Πεζικοῦ Συντάγματος ἐξ
ἧς ἐμφαίνεται, ὅτι Ἡμεῖς
τότε ὡς Ἱερεὺς τοῦ ἐν λόγῳ
Συντάγματος περελάβομεν
τὴν πρό τῆς Πόλεως κατὰ
τὴν παράδοσιν αὐτῆς ὑπὸ
τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ
ὑψωθείσαν λευκὴν Σημαίαν
καὶ τὴν ὁποῖαν σήμερον
παράδιδομεν ὑμῖν ὡς ἀτίμητον
καὶ ἱστορικὸν Κεμήλιον.

Μετὰ πάσης τιμῆς
Διάπυρος πρὸς Κύριον
Εὐχέτης
† Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης
Διονύσιος

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Γ'

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
9ον ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΠΕΖΙΚΟΥ
Ἀριθ. 968

Ἐν Ἐκστρατεία
τῆ 17 Ὀκτωβρίου 1912

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ
17ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1912
ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Τὸν Ἱερέα τοῦ Συντάγματος
Πανοσιολογιώτατον
Ἀρχιμανδρίτην Διονύσιον
Παπανικολόπουλον θερμῶς
συχαίρομεν ἐκφράζοντες
αὐτῷ τὴν ἄκραν εὐαρέσκιαν
ἡμῶν, διότι παρακολουθῶν τὸ
Σύνταγμα ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως
τῶν ἐπιχειρήσεων παρέχει
ἑαυτὸν ζωντανὸν παράδειγμα
αὐτοθυσίας καὶ πατριωτισμοῦ
μὴ δειλιῶν πάντοτε νὰ
εὐρίσκειται εἰς τὴν πρώτην
γραμμὴν τῆς μάχης καὶ νὰ
ἐμψύχωνῃ τοὺς στρατιώτας εἰς
τοὺς κινδύνους τῶν μαχῶν καὶ
τῶν στερήσεων χάριν τοῦ ἱεροῦ
ἀγῶνος τῆς πίστεως καὶ τῆς
πατρίδος.

Πάντοτε παρακολουθῶν
τὸν ἱατρὸν τοῦ Συντάγματος
φροντίζει διὰ τὴν περισυλλογὴν
τῶν τραυματιῶν, τὴν διακομιδὴν
αὐτῶν καὶ τὴν ταφὴν τῶν
νεκρῶν.

Κατὰ τὴν χθεσινὴν ἀψιμαχίαν
πρὸ τῆς Βερροίας εὐρισκόμενος
εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν μετὰ
τοῦ βουλόχου τοῦ Συντάγματος
εἰσηλθεν μεταξύ τῶν πρώτων
εἰς τὴν Πόλιν παραλαβῶν
ὡς ἐνθύμιον τὴν ὑψωθείσαν
λευκὴν Σημαίαν ὑπὸ τοῦ
παραδοθέντος ἔχθρου καὶ τὴν
ὁποῖαν μίαν ἡμέραν οὗτος θὰ
φροντίσῃ μαζὴ μὲ τόσα ἄλλα
ἐνθύμια τοῦ πολέμου ποῦ
συλλέγη νὰ παραδώσῃ ὅπου
δεῖ ὡς ἀθάνατον κεμήλιον
πρὸς δόξαν τῆς Πατρίδος.
Δι' αὐτὸν ἐν καιρῷ θὰ ὑποβάλω
ἔκθεσιν πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον
καὶ τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον.

Ὁ Διοικητὴς τοῦ Συντάγματος
Ἀ. Ἀναγνωστόπουλος
Συνταγματάρχης

Διὰ τὴν ἀκριβείαν τῆς
ἀντιγραφῆς
Ἀὐθημερόν
Ὁ Ὑπασπιστὴς τοῦ
Συντάγματος
Γ. Στραβοσκιάδης(;) Λοχαγός

Ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον ἐν
Ἐδέσσει τῆ 16/10/1952

† Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης
Διονύσιος

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Δ'

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ι. Μ. ΕΔΕΣΣΗΣ & ΠΕΛΛΗΣ
Αριθ. Πρωτ. 1371

Ἐν Ἐδέσσει τῆ 16 Ὀκτωβρίου 1952

ΠΡΟΣ
Τὸν Ἀξιότιμον Κύριον Κον
Δήμαρχον Βερροίας
Εἰς Βέρροϊαν

Κύριε Δήμαρχε,

Ἐκτελοῦντες ὑπόσχεσιν δοθεῖσαν
ὑμῖν πρὸ ἔτους καὶ πλέον, ὅτε
κατὰ μῆνα Ἰούνιον τελευτῶντα
τοῦ ἔτους 1951, ἐπὶ ταῖς ἀγομέναις
ἑορταῖς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου,
ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἁγίας καὶ
Ἱερᾶς Συνόδου, ἐπεσκέφθην
τὴν πόλιν ὑμῶν, ἐκτελοῦντες
λέγομεν ὑπόσχεσιν ἣν ἐδώκαμεν
τότε ὑμῖν, παραδίδομεν σήμερον
τὴν λευκὴν Σημαίαν, ἣτις ἐν
ἔτει 1912 ὑψώθη εἰς τὴν Νοτίαν
εἴσοδον τῆς Πόλεως ἐκεῖ
περίπου ὅπου σήμερον εἶναι
τὸ ὑδατόφραγμα καὶ ἡ ὁποία
Σημαία εἶχεν ὑψωθῆ ἐπὶ τῆ
παραδώσει τῆς Πόλεως ὑπὸ τῶν
Τουρκικῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν
εἰς τὸν προελαύνοντα νικηφόρον
Ἑλληνικὸν Στρατόν.

Τὴν Σημαίαν αὐτὴν ἀπο-
τελουμένην τότε ἀπὸ καινουργῆς
λευκὸν ὕφασμα (κάμποτ)
παρελάβομεν Ἡμεῖς τότε
κατερχόμενοι ἀπὸ τοῦ Σημεῖου
αὐτοῦ εἰς τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν
Πόλιν καὶ τὴν διεφυλάξαμεν μαζὴ
μὰ ἄλλα ἐνθύμια τῶν ἐνδόξων
ἐκείνων πολέμων μέχρι σήμερον,
ὅποτε καὶ σᾶς τὴν παραδίδομεν
εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ἱστορικοῦ
γεγονότος.

Ἡμεῖς τότε νεαρὸς ἱερεὺς,
μόλις τὸ 23ον ἔτος τῆς ἡλικίας
ἄγοντες, παρηκολουθοῦμεν ὡς
στρατιωτικὸς ἱερεὺς τὸ ἥρωικόν
καὶ ἐνδοξόν 9ον Σύνταγμα
Πεζικοῦ τῆς Δ' Μερραχίας.
Ὑπερέβην τὸ Βέρμιον εἰς τὴν
θῆσιν Βρωμοπήγαδον, ὅπου
θῆρετρα ποιμένων, κατήλθομεν
ἀπὸ τῆς θέσεως Τριπόταμον,
ἐκεῖ ὅπου σήμερον εὐρίσκειται
τὸ πρῶτον χωρίον ἀπὸ Βερροίας
εἰς Καστανίαν, ἐδόθη μία μικρὰ
ἀψιμαχία, παρουσιάσθη κήρυξ
ἀναγγέλλων τὴν παράδοσιν τῆς
Πόλεως εἰς τὴν ὁποῖαν πρῶτον
εἰσηλθε τὸ 9ον Σύνταγμα Πεζικοῦ,
τοῦ ὁποίου ἱερεὺς εἴμεθα Ἡμεῖς
τότε, ὅποτε κατὰ τὴν κάθοδον
Ἡμῶν παρελάβομεν τὴν λευκὴν
αὐτὴν Σημαίαν, τὴν ὁποῖαν καὶ
σᾶς παραδίδομεν σήμερον ἀκόμη
καινουργῆ, εὐχόμενοι εἰς τὴν
περίδοξον ἀποστολικὴν Πόλιν
τῆς Βερροίας πᾶσαν εὐτυχίαν καὶ
πρόδοξον καὶ ἀκμήν.

Μετὰ πάσης τιμῆς καὶ ὑπολήψεως
διάπυρος πρὸς Κύριον Εὐχέτης.

† Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης
Διονύσιος

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Ε'

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΡΟΙΑΣ
Αριθ. Πρωτ. 7025

Ἐν Βερροία τῆ 21η Ὀκτωβρίου 1952

ΠΡΟΣ
Τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἐδέσσης
καὶ Πέλλης
Κον Κον Διονύσιον
ΕΔΕΣΣΑΝ

Ἐκπληροῦντες εὐγενῆ Ὑμῶν ἐπιθυμίαν, ἔχομεν
τὴν τιμὴν ν' ἀποστείλωμεν Ὑμῖν ἐσωκλειστῶς
δύο φωτογραφίας ληφθείσας ἐν Βερροία
ἔμπροσθεν τοῦ Ἡρώου κατὰ τὸν ἑορτασμόν
τῆς Ἐπετείου τῆς Ἀπελευθερώσεως τῆς
πόλεώς μας καὶ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος 1952
καὶ ἀπεικονίζουσας τὴν ὑψῶν παράδοσιν
τῆς Λευκῆς Σημαίας τῆς ὑψώσεως κατὰ
τὴν παράδοσιν τῆς πόλεώς μας εἰς τὸν
Ἑλληνικὸν Στρατόν τὴν 16ην Ὀκτωβρίου
1912, διαφυλαχθείσης δὲ ἔκτοτε παρ' Ὑμῶν
ὡς ἱερόν κειμήλιον.

Ἐπὶ τῷ ἱστορικῷ τούτῳ γεγονότι ἐκφράζοντες
τὰ πρὸς Ὑμᾶς αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης
ἡμῶν τε καὶ τοῦ Λαοῦ τῆς πόλεως Βερροίας,
παρακαλοῦμεν ὅπως εὐαρεστούμενοι δεχθῆτε
τὰς ἀπείρους ἡμῶν εὐχαριστίας.

Μετὰ σεβασμοῦ
Ὁ Δημαρχῶν Βερροίας
Γ. ΜΠΟΓΔΑΜΠΕΪΔΗΣ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ

«ΑΣΤΗΡ ΒΕΡΡΟΙΑΣ»

Εφημερίδα «Αστήρ - Βερροίας» (Δευτέρα 20
Οκτωβρίου 1952), αρ. φ. 702/118.

Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΩΣ ΜΑΣ

Μεγάλον ενθουσιασμόν ἀνάλογον πρὸς τὸ
μέγα καὶ ἱστορικὸν διὰ τὴν πόλιν μας γεγονὸς
εωρτάσθη καὶ εφέτος τὴν Πέμπτην 16ην
Οκτωβρίου ἡ ἐπέτειος τῆς ἀπελευθερώσεως
τῆς πόλεώς μας.

Ὅλη ἡ πόλις μας ἐπλεε εἰς τὸ κυανόλευκον.
Τὴν 10.30 πρωινήν ἀφίκεται ὁ Σεβασμιώτατος
Μητροπολίτης Ἐδέσσης κομίζων τὴν λευκὴν
σημαίαν ἣτις ἐχρησιμοποίηθη ὑπὸ τῶν
Τούρκων κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν καὶ ἣτις
εὐρίσκετο εἰς χεῖρας του. Μετὰ τὴν ἀφίξιν του
Μητροπολίτου Ἐδέσσης κ. Διονυσίου ἐψάλη
δοξολογία, μετ' αὐτὴν δε ωμίλησε δι' ὀλίγον
ὁ Μητροπολίτης. Εἶτα ἐγένετο δεξίωσις ἐν τῷ
δημαρχικῷ καταστήματι.

Κατόπιν ἔλαβε χῶρον παλλαϊκῆ συγκέντρωσις
εἰς τὴν πλατείαν Γεωργίου τοῦ Α' ὅπου τὸ
ἥρῶν τῆς πόλεως, μετὰ τὴν κατάθεσιν
στεφάνων ἐκ μέρους τῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως,
τῶν Σωματείων καὶ ὁργανώσεων, τοῦ
Γυμνασίου καὶ τῶν σχολείων, τὸν πανηγυρικὸν
τῆς ἡμέρας ἐξεφώνησε ὁ Δημοτικὸς Σύμβουλος
κ. Χ. Χατζημάμουλου ἱατρός, μετ' αὐτὸν δε ὁ
κ. Α. Χριστοδοῦλου λογοτέχνης, ἐχαίρησε
δι' ὀλίγων τὸν Μητροπολίτην Ἐδέσσης. Μετὰ
ταῦτα ἐγένετο παρέλασις πρὸ τῶν ἐπισήμων.
Τὴν μεσημβρίαν πρὸς τιμὴν τοῦ Μητροπολίτου
Ἐδέσσης παρετέθη γεύμα εἰς τὸ εστιατόριον
«ΑΛΤ» ὑπὸ τοῦ Δήμου εἰς ὁ παρεκάθησαν
περὶ τα 30 άτομα.

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Στις 17 Οκτωβρίου 1912, την επομένη δηλαδή της απελευθέρωσης της Βέροιας, ο διάδοχος Κωνσταντίνος εξέδωσε από την πόλη «Διάγγελμα – Προκήρυξη», κηρύσσοντας τον στρατιωτικό νόμο, προκειμένου να προστατευτούν η ζωή, η ηθική και η περιουσία των κατοίκων, ανεξαρτήτως θρησκειώματος και εθνικότητας. Παρακάτω δημοσιεύεται αυτούσιο το κείμενο του «Διαγγέλματος».

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Προκήρυξις

Πρός τούς κατοίκους τής Θεσσαλίας και τής Μακεδονίας

Ὁ Ἀρχηγός τοῦ Στρατοῦ Θεσσαλίας

Διακηρύττει

Ὅτι δυνάμει τοῦ ὑπό τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων ψηφισθέντος τήν 6ην Ὀκτωβρίου ἐ.ξ. νόμου ΔΞΘ' (ὑπ. ἀριθ. 4069), οἷτινος ἡ ἰσχὺς ἤρξατο διὰ τοῦ ἀπὸ τῆς 9ης ἰδίου μηνός καὶ ἔτους Βασιλικῆς Διατάγματος, ἢ πρὸς Βορράν του Σπερχειοῦ ζώνῃ ἐκηρύχθη εἰς κατάστασιν πολιορκίας, μεταβιβασθεισῶν εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἀρχὴν πασῶν τῶν ἐξουσιῶν τῶν Πολιτικῶν ἀρχῶν τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀστυνομίας, τῶν στρατιωτικῶν δικαστηρίων ἐπιλαμβανομένων τῆς καταδιώξεως αὐτῶν κατὰ τῆς ἀσφαλείας τοῦ κράτους, τοῦ πολιτεώματος καὶ τῆς δημοσίας τάξεως καὶ εἰρήνης, ὡς καὶ κατὰ τῶν προσώπων ἢ περιουσιῶν ἀπευθυνομένων κοινῶν ἀδικημάτων, οἰαδήποτε καὶ ἂν ἡ ἰδιότης τῶν αὐτουργῶν ἢ συνεργῶν, ὡς καὶ κατὰ τὴν κρίσιν τῆς στρατιωτικῆς δικαστικῆς ἀρχῆς ἐκτίθεται δι' αὐτῶν εἰς κίνδυνον ἢ ἀσφάλεια τοῦ ἐν καταστάσει πολιορκίας τόπου ἢ διασαλευεταὶ ἢ δημόσια τάξις, ὡς καὶ κατὰ

παντός ἀπειθοῦντος εἰς οἰαδήποτε διαταγὰς τῆς στρατιωτικῆς ἀρχῆς, κατὰ τὰς κατ' οἶκον ἐρεῦνας ἐν ἡμέρᾳ καὶ νυκτί, κατὰ τὰς πρὸς ἀπομάκρυνσιν παντός ὑπόπτου ἢ ἀτάκτου στοιχείου διαταγὰς αὐτῆς, κατὰ τὴν παραγγελομένην παράδοσιν τῶν ὄπλων καὶ ἐφοδίων, κατὰ τὴν ἐνέργειαν πάσης πράξεως σκοπούσης τὴν ἄμυναν καὶ ἀσφάλειαν τῆς χώρας, κατὰ τὴν ἀπαγόρευσιν καὶ διάλυσιν οἰασδήποτε συναθροίσεως καὶ παντός συνεταιρισμοῦ καὶ κατὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς ἀνακοινώσεως καὶ δημοσιεύσεως πληροφοριῶν καθ' οἰονδήποτε τρόπον καὶ διὰ τοῦ τύπου, ἐξ ὧν προκαλεῖται ἢ διάπραξις ἀδικημάτων κατὰ τῆς ἀσφαλείας τοῦ κράτους, τοῦ πολιτεώματος καὶ τῆς δημοσίας τάξεως καὶ εἰρήνης.

Κηρύσσει

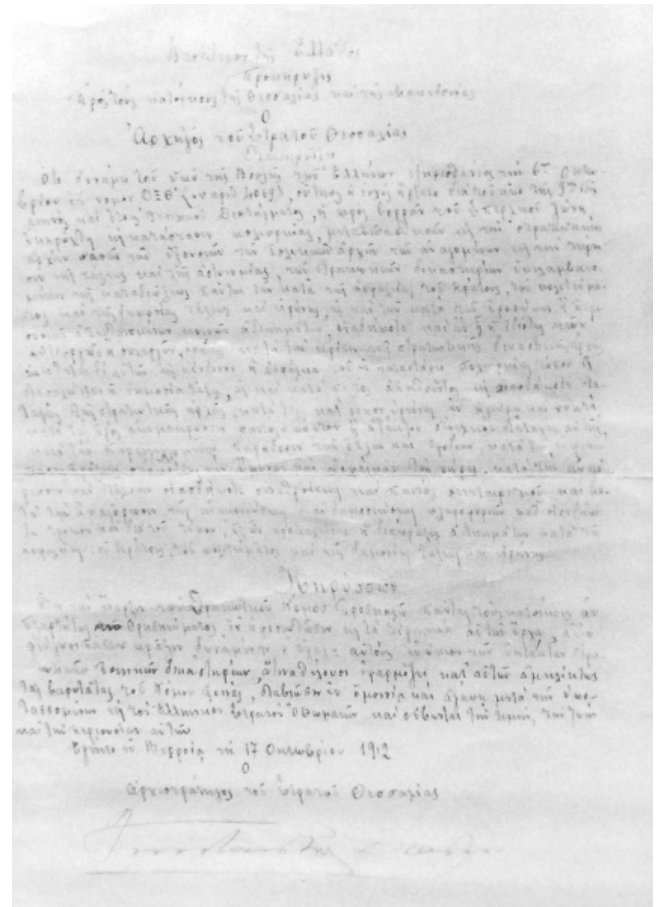
Ὅθεν τὴν ἔναρξιν τοῦ Στρατιωτικοῦ Νόμου προσκαλῶ πάντας τούς κατοίκους ἀνεξαρτήτως θρησκειώματος, ἴν' ἀφοσιωθοῦν εἰς τὰ εἰρηνικά αὐτῶν ἔργα, ἀποφεύγων πᾶσαν πρᾶξιν δυναμένην ν' ἀγάγη αὐτοὺς ἐνώπιον τῶν ἐκτάκτων στρατιωτικῶν ποινικῶν δικαστηρίων, ἅτινα θέλουσι ἐφαρμόζει βαρυτάτας τοῦ νόμου ποινάς, διαβιώσιν ἐν ὁμοιοῖα καὶ ἀγάπῃ μετὰ τῶν ὑποτασσομένων εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν Ὀθωμανῶν καὶ σέβωνται τὴν τιμὴν, τὴν ζωὴν καὶ τὴν περιουσίαν αὐτῶν.

Ἐγένετο ἐν Βερροίᾳ τῇ 17 Ὀκτωβρίου 1912

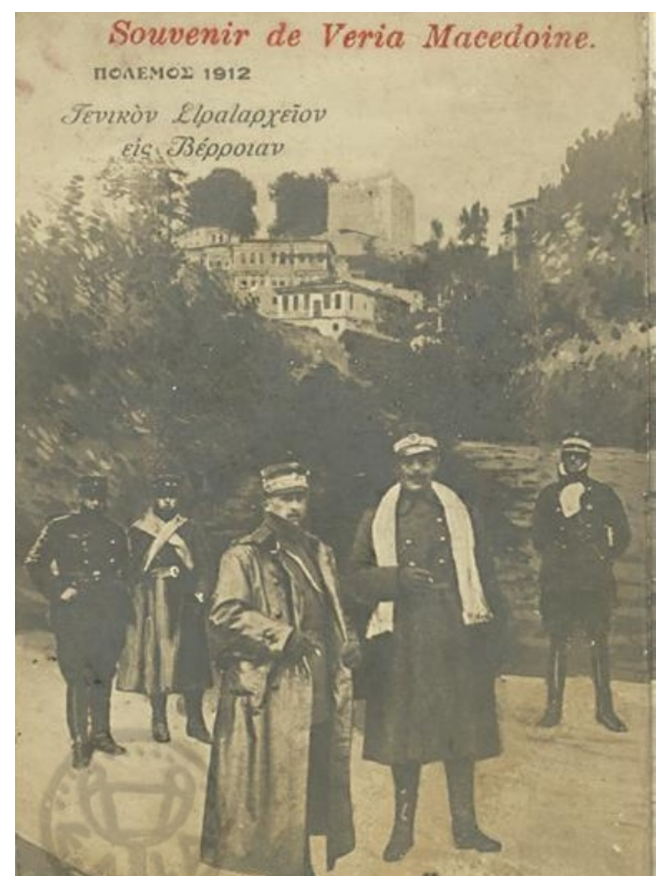
Ὁ Ἀρχιστράτηγος τοῦ Στρατοῦ Θεσσαλίας

(Τ.Υ.)

Κωνσταντίνος Διάδοχος.

Το ιδίο χειρο κείμενο - προκήρυξη του Διαδόχου Κωνσταντίνου, το οποίο κηρύσσει τον Στρατιωτικό Νόμο σε Μακεδονία και Θεσσαλία (17-10-1912)

Ο Διάδοχος Κωνσταντίνος με αξιωματούχους, ἔξω ἀπὸ το στραταρχεῖο τῆς Βέροιας (1912)

Ο Διάδοχος Κωνσταντίνος, ο στρατηγός Παναγιώτης Δαγκλής, Πρίγκηπες και επιτελεῖς στο σιδηροδρομικὸ σταθμὸ τῆς Βέροιας (1912)

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ Στιγμιότυπα της απελευθέρωσης...

ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ΦΩΣΤΙΝΗ

Ο Παντελεήμων Φωστίνης,
ως Μητροπολίτης Χίου

Στις 17 Οκτωβρίου του 1912, μια ακριβώς μέρα μετά την απελευθέρωση της Βέροιας από τον Τουρκικό ζυγό, χειροτονείται Πρεσβύτερος και Αρχιμανδρίτης στην Βέροια από τον Μητροπολίτη Βεροίας Καλλίνικο ο μέχρι τότε διάκονος και ιεροκήρυκας του Ελληνικού Στρατού Παντελεήμων Φωστίνης, ο οποίος συνόδευε το Ελληνικό στην εκστρατεία για την απελευθέρωση της Μακεδονίας. Λέγεται, ότι η χειροτονία έγινε «τῆς επιμόνῃ, ἀπαιτήσῃ τοῦ Διαδόχου Βασιλέως Κωνσταντίνου». Ο Παντελεήμων Φωστίνης γεννήθηκε στο Κρανίδι Αργολίδος στις 26 Οκτωβρίου

Χίου. Η εθνική του δράση τιμήθηκε με 18 παράσημα και μετάλλια ενώ ο Βασιλιάς Πάυλος του απένειμε τον Μεγαλόσταυρο του Φοίνικος ως αντίδωρο για την προσφορά του στο Έθνος. Πέθανε στις 12 Μαρτίου του 1962.

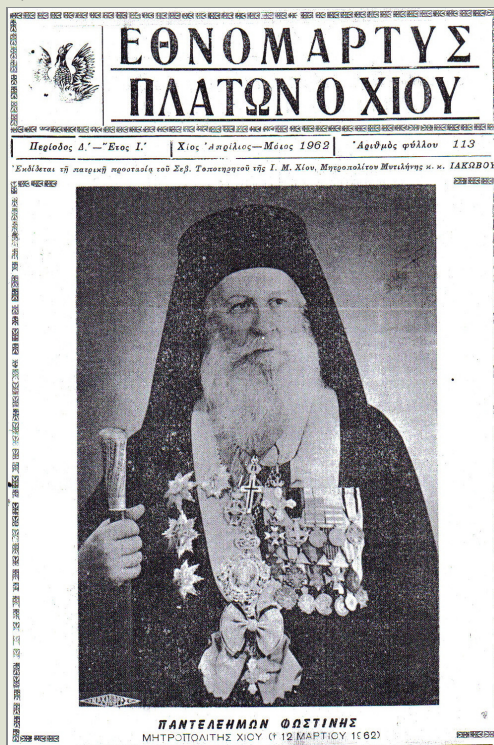
Εκτιμώντας τη συνολική προσφορά του, η Ι. Μ. Χίου αφιέρωσε ένα τεύχος του περιοδικού «Εθνομάρτυς Πλάτων Χίου» στον Μητροπολίτη Χίου Παντελεήμονα, όπου περιλαμβάνονται αρκετά στοιχεία σχετικά με τη δράση και την προσωπικότητά του.

Η χειροτονία του Παντε-

Σταυρός χειροτονίας του Παντελήμονα Φωστίνη (στο πίσω μέρος, αναγράφεται η ημερομηνία της χειροτονίας του, 17 Οκτωβρίου 1912)

1888. Από μικρός βρέθηκε πολύ κοντά στον χώρο της Εκκλησίας. Στις 18 Οκτωβρίου του 1908, εκάρη μοναχός στην Ι.Μ. Αγίων Αναρχύρων Ερμιόνης, ενώ στις 24 Οκτωβρίου του ίδιου έτους χειροτονήθηκε διάκονος στην Ύδρα. Το 1912 χειροτονείται πρεσβύτερος και Αρχιμανδρίτης στη Βέροια. Κατόπιν συνέχισε να συμπορεύεται με τον προελαύνοντα Ελληνικό Στρατό. Μετά το πέρας της εκστρατείας και τον νικηφόρο πόλεμο διορίστηκε Ιεροκήρυκας στην Αττική. Κατά τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο ακολούθησε τον Ελληνικό στρατό μέχρι την Ουκρανία. Στις 17 Οκτωβρίου του 1922 εξελέγη Μητροπολίτης Καρυστίας και Σκύρου και στις 24 του ίδιου μήνα χειροτονήθηκε στον Μητροπολιτικό Ναό Αθηνών. Το 1943 διορίστηκε Μητροπολίτης των Ενόπλων Δυνάμεων και μετέβη στην Μέση Ανατολή όπου προσέφερε σημαντικές υπηρεσίες. Σα τέλη του 1944 επέστρεψε στην Αθήνα και το 1946 εξελέγη Μητροπολίτης

λεήμονος Φωστίνη, στις 17 Οκτωβρίου του 1912, αποτελεί ένα από τα λιγότερο γνωστά στοιχεία, για τα γεγονότα που ακολούθησαν την Απελευθέρωση.

Έτσι λοιπόν, επιβεβαιώνεται πλέον ότι την επομένη της Απελευθέρωσης τελέστηκε πανηγυρική Θ. Λειτουργία πιθανότατα στον Μητροπολιτικό Ναό Βεροίας, κατά την οποία πραγματοποιήθηκε η χειροτονία και η χειροθεσία σε Αρχιμανδρίτη του Παντελεήμονος Φωστίνη. Στη λειτουργία παραβρέθηκε και ο διάδοχος Κωνσταντίνος, αφού ««τῆς επιμόνῃ, ἀπαιτήσῃ του»» έγινε η χειροτονία, καθώς και αρκετοί αξιωματικοί του Ελληνικού Στρατού, ως «συνάδελφοι» και συναγωνιστές του.

* Η Ε.Μ.Ι.Π.Η. ευχαριστεί τον Αρχιμ. Αθηναγόρα Μπίρδα και τον Αρχιμ. Ιωακείμ Δεσπότη, για την παραχώρηση του σχετικού υλικού.

Πληροφορίες για την απελευθέρωση, με βάση τα απομνημονεύματα του Νικολάου Δ. Λιόλιου

Ο Νικόλαος Λιόλιος του Δημητρίου γεννήθηκε στο χωριό Φυτειά Ημαθίας στις 2 Απριλίου του 1902. Έλαβε μέρος στη Μικρασιατική εκστρατεία ως χωροφύλακας. Επιστρέφοντας στη Βέροια, μετά τη λήξη του πολέμου, κατέγραψε τις παιδικές και στρατιωτικές αναμνήσεις του, με τη μορφή απομνημονευμάτων, δακτυλογραφημένο αντίγραφο των οποίων σώζεται στα Γ.Α.Κ. Ν. Ημαθίας (Ι.Σ. Γεωργ. Λιόλιου). Στην πρώτη σελίδα του αντιγράφου καταγράφει τα εξής σχετικά με την απελευθέρωση της περιοχής από τον τουρκικό ζυγό :

«... Κατά τήν διέλευσιν τῶν νικηφόρων Ἑλληνικῶν στρατευμάτων ἐκ Τουρκοχωρίου (Πατρίδας) ἐξήλθομεν εἰς προὔπαντῃσιν τῶν ὄλων οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου, ὡς καὶ διάφοροι χωρικοὶ μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τήν προχείρως κατασκευασθεῖσαν γαλανόλευκον φέροντες συνάμα καὶ τὰ ἀναγκαϊότερα αὐτοῖς ἦτον καὶ τινὰ ἐπιδόρπια.

Μᾶς ὑπεδέχθησαν ἀδελφικότητα ἀλληλοεχαίρητῆθμεν προσφώνησεν λόγον εἰς τῶν ἀξιωματικῶν καὶ μετὰ τήν ἐπὶ τινῶν ὥρων παραμονήν μας ἐκείσε ἐπιστρέψαμεν εἰς τὸ Τσόρνοβον (Φυτειά), καταγοητευμένοι ἐκ τῆς ἐκπληρώσεως ἑνὸς τοιοῦτου προσφιλοῦς ὄνειρου κατόπιν τῆς ἐπὶ πεντακοσίων ἐτῶν ἐπικρατήσεως τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ...».

Πράγματι, ὅπως επιβεβαιώνεται καὶ ἀπὸ ἐπίσημες πηγές, τὸ μεσημέρι τῆς 16ης Οκτωβρίου 1912, ἡ 6η Μεραρχία διήλθε ἀπὸ τὸ Τουρκοχώρι (σημερινὴ Πατρίδα), ὅπου στρατοπέδευσε γιὰ μικρὸ χρονικὸ διάστημα. Κατὰ τὴν ἐκεῖ σύντομη παραμονή των στρατευμάτων, κατέφτασαν ἀρκετοὶ κάτοικοι ἀπὸ τὰ γύρω χωριά, γιὰ νὰ υποδεχθοῦν τοὺς ελευθερωτῆς τους.

© Ελληνικός Στρατός στα Πιέρια, 14.10.1912

Αρχιμ. Πορφυρίου Προδρομίτου

Ο Ευάγγελος Στεφανόπουλος, καταγόμενος από το Δάσκιο, γεννήθηκε στα Ανώματα το 1897, ενώ από το 1900 ως το 1937 έζησε στο χωριό των γονέων του, το Δάσκιο. Το 1912 ήταν ήδη 15 χρονών και συνεπώς η μαρτυρία του για την απελευθέρωση των χωριών στα ημαθιώτικα Πιέρια έχει ιδιαίτερη σημασία, σαν προσωπική και βιωμένη κατάθεση. Έγγραφε συνέχεια και αρκετά από αυτά δημοσιεύτηκαν σε ανεξάρτητα τομείδια. Μακάρι να βρεθεί τρόπος να ξαναδημοσιευτούν όσα κυκλοφόρησαν αλλά και τα υπόλοιπα χειρόγραφα του να βρεθούν και να δουν το φως της δημοσιότητας. Οι πληροφορίες που δίνει αποτελούν μοναδική πηγή, τόσο σε ιστορικά ή θρησκευτικά γεγονότα, όσο και σε λαογραφικές ιστορίες.